

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ**Μια νέα απόπειρα προώθησης της ιδιωτικής λογικής για το
πανεπιστήμιο****του ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΣΑΠΗ**

Η ουσία της νεοφιλελεύθερης ιδεολογίας και των πολιτικών που επιτάσσει, οι οποίες με συνέπεια και συνέχεια εφαρμόζονται τα τελευταία χρόνια από τις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, μπορεί να συμπυκνωθεί - έστω και σε μια πρώτη ματιά απλοποιητικά - στην απορύθμιση εκείνων των σχέσεων κράτους και αγοράς, δηλαδή πολιτικής και οικονομίας, δηλαδή δημόσιου και ιδιωτικού, οι οποίες κατά τον εικοστό αιώνα σηματοδότησαν στις σύγχρονες Δυτικές κοινωνίες τη συγκρότηση του κοινωνικού κράτους. Οι σχέσεις αυτές χαρακτηρίστηκαν ιστορικά από μια αξιοσημείωτη επέκταση του πολιτικού πλαισίου στο οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, η οποία πρώτα απ' όλα σημαίνει εμπιστοσύνη στη δυνατότητα του κράτους, στη δυνατότητα της πολιτικής εξουσίας, στη δυνατότητα της συλλογικής απόφασης και δράσης να επιδιώκει κοινωνικούς στόχους, πάνω από τα συμφέροντα των ατομικών επιλογών και πέρα από τις ανεπάρκειες των ατομικών αποφάσεων. Στον αντίποδα, η νεοφιλελεύθερη ιδεολογία αναδεικνύει το άτομο ως «μέτρο» και την αγορά ως «πρότυπο» της κοινωνίας. Σε εφαρμογή μιας τέτοιας νεοφιλελεύθερης ιδεολογίας και στη βάση μιας αντίστοιχης πολιτικής για την ανώτατη εκπαίδευση είναι δυνατή σήμερα η οποιαδήποτε συζήτηση για την ίδρυση και λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα. Γιατί, πρώτα απ' όλα τι σημαίνει ιδιωτικό πανεπιστήμιο; Ένα πανεπιστήμιο του οποίου η ιδιοκτησία ανήκει σε ιδιώτες, πρόσωπα ή φορείς, η διοίκηση ασκείται από αυτούς στα πρότυπα διοίκησης των ιδιωτικών επιχειρήσεων και πάνω απ' όλα οι όροι λειτουργίας του υπόκεινται στους κανόνες λειτουργίας της ιδιωτικής επιχείρησης, δηλαδή στους κανόνες της αγοράς. Αυτό το τελευταίο χαρακτηριστικό είναι η κυρίαρχη επιταγή και απαίτηση της νεοφιλελεύθερης λογικής για το πανεπιστήμιο. Με κυρίαρχο στοιχείο, επομένως, τους όρους λειτουργίας, είναι δυνατόν να υπάρχουν δύο μορφές ιδιωτικού πανεπιστημίου και αντίστοιχα είναι δυνατές δύο μεθοδεύσεις για την ίδρυση και λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα. Η πρώτη μορφή, είναι η τυπική μορφή του ιδιωτικού πανεπιστημίου, όπου το ιδιοκτησιακό καθεστώς είναι ιδιωτικό και η διοίκηση και λειτουργία του ακολουθεί τους κανόνες της ιδιωτικής επιχείρησης, με κερδοσκοπικούς ή και κοινωφελείς στόχους. Αυτή είναι η γνώριμη μορφή του ιδιωτικού εκπαιδευτικού ιδρύματος, του οποίου όψεις της λειτουργίας του υπόκεινται σε κρατικές ρυθμίσεις. Η δεύτερη μορφή ιδιωτικού πανεπιστημίου, είναι το

δημόσιο πανεπιστήμιο, το οποίο οργανώνεται και λειτουργεί με τους όρους της ιδιωτικής επιχείρησης. Οργανώνεται και διοικείται, δηλαδή, στα πρότυπα οργάνωσης και διοίκησης των ιδιωτικών επιχειρήσεων και το σύνολο ή ένα ουσιώδες μέρος των βασικών λειτουργιών του, εκπαιδευτικών και ερευνητικών, υπόκεινται στους κανόνες της αγοράς, ως προσφορά και ζήτηση υπηρεσιών. Η ίδρυση και λειτουργία τυπικής μορφής ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα είναι ουσιαστικά ανέφικτη, αφού απαιτεί ανάλογη συνταγματική ρύθμιση, το πολιτικό κόστος της οποίας, όπως αποδείχτηκε κατά την πρόσφατη τροποποίηση του συντάγματος, δεν αναλαμβάνει ούτε το ΠΑΣΟΚ ούτε και η ΝΔ. Ένα πολιτικό κόστος, όμως, το οποίο, πέρα από το επίπεδο των εντυπώσεων, είναι δυσανάλογο ως προς την αποτελεσματικότητα του και κυρίως αναντίστοιχο με τις επιταγές του νέο-φιλελευθερισμού για το πανεπιστήμιο, που είναι πρώτα και κύρια η λειτουργία του πανεπιστημίου με όρους αγοράς και δευτερευόντως το ιδιωτικό ιδιοκτησιακό του καθεστώς. Οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, ήδη από το 1977 με το πολιτικό πρόγραμμα Αρσένη για την εκπαίδευση, διακήρυξαν με σαφήνεια τις προθέσεις τους να ιδιωτικοποιήσουν το δημόσιο πανεπιστήμιο, μετασχηματίζοντας την οργάνωση και λειτουργία του σύμφωνα με τις επιταγές του νεοφιλελευθερισμού. Έκτοτε, με συνέπεια και συνέχεια, αποδομούν σταδιακά βασικές διαστάσεις των εκπαιδευτικών και ερευνητικών λειτουργιών του δημόσιου πανεπιστημίου, ενώ παράλληλα εισάγουν, με τους οικονομικούς πόρους διαφόρων προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκπαιδευτικές δραστηριότητες και θεσμούς, οι οποίες υπόκεινται αποκλειστικά στους όρους μιας πραγματικής ή υπό κατασκευή αγοράς εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Τα Προγράμματα Σπουδών Επιλογής που θεσμοθέτησε ο νόμος 2525/97 αποτέλεσαν την πρώτη προσπάθεια ιδιωτικοποίησης μέρους των βασικών προπτυχιακών σπουδών των ελληνικών πανεπιστημίων, «μείζονα πολιτική επιλογή της κυβέρνησης», όπως δήλωσε στον τύπο μετά την αποτυχία της υλοποίησης τους ο τότε Υπουργός Παιδείας Γ. Αρσένης (1-7-1999). Η παρακολούθηση των Προγραμμάτων Σπουδών Επιλογής προϋπόθετε την καταβολή διδάκτρων, η επιλογή και εγγραφή σ' αυτά γίνονταν με ένα σύστημα μορίων και όχι με τις γνωστές πανελλήνιες εξετάσεις όπως στα άλλα τμήματα των πανεπιστημίων, τα πτυχία τους, όμως, ήταν όχι μόνο ταυτόσημα ως προς το περιεχόμενο, αλλά και ισότιμα με τα άλλα πανεπιστημιακά πτυχία. Η οργάνωση και διοίκηση τους, ακριβώς επειδή χαρακτηρίζονταν ως προγράμματα και όχι ως πανεπιστημιακά τμήματα, ήταν διακριτή και αυτόνομη από τα θεσμοθετημένα όργανα διοίκησης των πανεπιστημιακών τμημάτων κλπ. παρόμοιας λογικής. Η προσπάθεια αυτή επαναλαμβάνεται σήμερα υπό την αιγίδα του νυν Υπουργού Παιδείας Π. Ευθυμίου με το σχέδιο ίδρυσης ενός «Διεθνούς Ελληνικού Πανεπιστημίου», που περιλαμβάνεται σε υπό ψήφιση νόμο μαζί και συνδυασμό με τη θεσμοθέτηση ενός «Εθνικού συστήματος διασφάλισης και αξιολόγησης της ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης» και την ίδρυση «Ινστιτούτων Διαβίου Εκπαίδευσης». Εντελώς επιγραμματικά, το υπό ίδρυση Διεθνές Ελληνικό Πανεπιστήμιο, όπως μας βεβαιώνει στο άρθρο 25 το σχετικό νομοσχέδιο «τελεί σε ακαδημαϊκή και λειτουργική σύνδεση με το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας» με ότι ο ασαφής όρος «ακαδημαϊκή και λειτουργική σύνδεση» μπορεί να σημαίνει σήμερα ή να σημαίνει αύριο. Βασική αποστολή του είναι «το άνοιγμα της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης στους νέους των χωρών που βρίσκονται σε στενή αλλά και σε ευρεία γεωγραφική γειτονία με την Ελλάδα, όπως επίσης και στους νέους της ελληνικής ομογένειας». Για την επίτευξη δε της αποστολής του, το Διεθνές

Ελληνικό Πανεπιστήμιο οργανώνει και πραγματοποιεί Διεθνή Προγράμματα Σπουδών, σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, τα οποία «πραγματοποιούνται πάντως στους εκπαιδευτικούς χώρους των Πανεπιστημίων αυτών». Η διοίκηση του Πανεπιστημίου αυτού, όπως προβλέπεται στο νομοσχέδιο, θα ασκείται από εντελώς νέα για τα ακαδημαϊκά κεκτημένα όργανα, επιτροπές και συμβούλια με επικεφαλής, όχι σύγκλητο και Πρύτανη αλλά, εννεαμελή Διοικούσα Επιτροπή, η οποία θα συγκροτείται από τους Πρυτάνεις των συνεργαζόμενων Πανεπιστημίων και άλλα τέσσερα μέλη που διορίζει ο Υπουργός Παιδείας. Για τη διδασκαλία των μαθημάτων επιλέγονται, προσλαμβάνονται και αμείβονται από τη Διοικούσα Επιτροπή διδάσκοντες διαφόρων κατηγοριών, όπως μέλη του Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού των συνεργαζόμενων Πανεπιστημίων, διδάσκοντες με συμβάσεις βάσει του Π.Δ. 407/80, Επισκέπτες Καθηγητές, Ειδικοί Επιστήμονες, κ.α. όλοι προφανώς με συμβάσεις ορισμένου χρόνου. Η επιλογή των φοιτητών γίνεται από τη Διοικούσα Επιτροπή ύστερα από πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος, χωρίς να περιγράφονται στο νομοσχέδιο άλλες διαδικασίες και κριτήρια και βέβαια για τη φοίτηση καταβάλλονται δίδακτρα, το ύψος των οποίων καθορίζεται με υπουργικές αποφάσεις κλπ. Για το είδος και τον τύπο των πτυχίων που απονέμει το πανεπιστήμιο αυτό δεν υπάρχει καμία αναφορά στο σχετικό σχέδιο, αλλά μάλλον θεωρείται αυτονόητο ως προϊόν λογικής συνεπαγωγής, ότι αφού είναι πανεπιστήμιο απονέμει πανεπιστημιακά πτυχία ισότιμα με τα πτυχία που απονέμουν τα πανεπιστήμια με τα οποία τελεί σε «ακαδημαϊκή και λειτουργική σύνδεση». Τα χαρακτηριστικά της οργάνωσης, διοίκησης και λειτουργίας του πανεπιστημίου αυτού καθιστούν εμφανή το ιδιωτικό καθεστώς του, το οποίο σε πρώτη φάση και για να αποδυναμωθούν οι όποιες αντιδράσεις – οι τροποποιήσεις νόμων είναι πάντοτε απλούστερες από τις αρχικές θεσμοθετήσεις και προβλέπονται ρητά στο σχετικό σχέδιο – απευθύνεται, όπως μας βεβαιώνει το νομοσχέδιο, σε υποψήφιους φοιτητές των Βαλκανικών χωρών, των Παρευξείνιων χωρών, των Αραβικών χωρών και των χωρών της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, όπως επίσης και σε υποψήφιους φοιτητές από την ομογένεια της Δυτικής Ευρώπης και της Αμερικής. Ο ιδιότυπος πολιτιστικός ιμπεριαλισμός, που συγκαλύπτει τις πολιτικές επιλογές της ιδιωτικοποίησης εκπαιδευτικών πανεπιστημιακών λειτουργιών και χαρακτηρίζει το πολιτικό σχέδιο ίδρυσης του «Διεθνούς Ελληνικού Πανεπιστημίου», απαιτεί έναν ιδιαίτερο σχολιασμό και είναι έξω από τις προθέσεις και τα όρια του παρόντος άρθρου. Η απόσυρση του νομοσχεδίου αυτού και η ουσιαστική συζήτηση του με την πανεπιστημιακή κοινότητα περιλαμβάνονταν στα θεσμικά αιτήματα των πρόσφατων κινητοποιήσεων των πανεπιστημιακών και εξακολουθεί να αποτελεί αντικείμενο αντιπαράθεσης των πανεπιστημιακών με τον Υπουργό Παιδείας, ο οποίος, όπως έχει δηλώσει, επείγεται και για την ψήφιση του από τη Βουλή. Προφανώς επειδή αποτελεί μια ακόμα «μείζονα πολιτική επιλογή της κυβέρνησης» για την υλοποίηση του νεοφιλελεύθερου προγράμματος της για την εκπαίδευση.